

Prehistòria de Catalunya

Codi: 100380

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500241 Arqueologia	OT	3	0
2500241 Arqueologia	OT	4	0
2500501 Història	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Miguel Molist Montaña

Correu electrònic: Miquel.Molist@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Anna Maria Gómez Bach

Prerequisits

Cursar tercer o quart d'estudis de grau. No es prerequisit, però és molt útil el coneixement de la geografia de Catalunya.

Objectius

Estudi, revisió de les evidències del poblament prehistòric en l'actual territori de Catalunya i de les regions més properes a fi de conèixer l'evolució cultural, socioeconòmica des del primer poblament fins a la formació de les societats ibèriques. Es posa èmfasi en l'estudi actualitzat de les aportacions teòriques, de les últimes novetats en la recerca, i de l'estat de la qüestió i interpretació històrica dins de la dinàmica activa de la recerca actual. Es revisa la globalitat del territori, exposant els escenaris més rellevants de l'arqueologia prehistòrica en les àmplies zones geogràfiques del nord-est de la Península Ibèrica. En aquest sentit, s'aprofita directament en l'experiència docent els projectes de recerca orientats a l'aprofundiment d'algunes de les qüestions clau del desenvolupament humà (dinàmica social de les societats caçadores-recol·lectores, sorgiment de les primeres societats agro-ramaderes, formació dels primers estats). També s'abordan temes d'actualitat històric-arqueològica i de la difusió al gran públic del registre arqueològic català. Es pretén que l'alumnat conegui quins són els interrogants més destacats que l'arqueologia prehistòrica a Catalunya té en aquests moments, i quins són els descobriments i troballes històric-arqueològiques més significatius que defineixen el debat en l'actualitat sobre cadascuna de les qüestions esmentades.

Competències

- Història
- Contextualitzar els processos històrics i analitzar-los des d'una perspectiva crítica

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
2. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa. Saber utilitzar de manera experta les possibilitats d'Internet.
3. Conèixer els debats arqueològics principals entorn de la prehistòria.
4. Dominar els processos de canvi que es produeixen a la prehistòria.
5. Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants per a la pràctica professional.
6. Dominar l'estructura diacrònica general del passat.
7. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics.
8. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
9. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
10. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
11. Identificar els mètodes propis de l'arqueologia i la seva relació amb l'anàlisi històrica.
12. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets.
13. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
14. Interpretar les fonts materials i documentals.
15. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
16. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
17. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica i comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit, a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
18. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.

Continguts

CONTINGUT I TEMARI

Bloc 1. Introducció i conceptes generals

- Història de la recerca, dels erudits a l'Escola de Barcelona i el dinamisme dels 70'
- Estructura administrativa de la practica de l'arqueologia prehistòrica a Catalunya
- Aproximació a l'estat actual de la recerca i dels estudi de l'arqueologia Prehistòrica a Catalunya
- Principals tendències metodològiques

Bloc 2. Estudi dels primers caçadors- recol·lectors arcaics

- Societats caçadores- recol·lectores al paleolític inferior
- Societats caçadores- recol·lectores al paleolític mitjà
- Societats caçadores- recol·lectores Epipaleolític
- Manifestacions d'Art Rupestre a Catalunya

Bloc 3. Transició a les societats productores i primeres societats agrícoles

- Transició: societats caçadores/recol·lectores "versus" agrícoles
- Primers poblats pagesos: El Neolític antic
- L'edat d'or del neolític català: el Neolític mitjà
- Consolidació de les noves formes econòmiques
- Pràctiques funeràries dels primers pobles agrícoles
- El fenomen megalític a Catalunya

Bloc 4. Consolidació i transformació de les societats pageses

- Els primers metalls i les societats del neolític final calcolític
- Desenvolupament de la primera meitat del II on mil·lenni: Calcolític- Bronze Antic
- L'època fosca de la prehistòria catalana: el Bronze Mitjà
- Innovació i/o continuïtat a mitjans del II° mil·lenni.
- Formes sepulcral a inicis del II° mil·lenni: la Catalunya meridional

Bloc 5. Les Societats complexes del I mil·lenni

- Les transformacions de finals del segon mil·lenni i primer quart del I^o mil·lenni : el període del Bronze Final
- Nova formes sepulcral: la incineració.
- Bronze Final: Innovació i dinamisme econòmic
- Debat a l'entorn de la introducció del Ferro a Catalunya.
- Societats de la primera edat del Ferro i la Iberització

Metodologia

Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Lectura comprensiva de textos.

Realització de ressenyes, resums i comentaris analítics mitjançant una guia. Estratègies de recerca d'informació. Selecció de materials.

Activitats formatives en crèdits ECTS, metodologia d'ensenyament- aprenentatge i la seva relació amb les competències que ha d'adquirir l'estudiant.

ACTIVITAT DIRIGIDA 35%

-Classes teòriques dirigides pel professorat. 25%

Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Classes magistrals amb suport de TIC i debat en gran grup.

Competències: CE1 (CE1.1, CE1.2), CE2 (CE2.1), CE5 (CE5.3, CE5.4) CT1, CT13.

-Sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professorat. 10%

Metodologia de d'ensenyament- aprenentatge: Introducció de la sessió, presentació del text, valoració i discussió

crítica col·lectiva. Presentacions individuals i/o col·lectives i ronda de valoracions.

Competències: CE1 (CE1.1, CE1.2), CE2 (CE2.1), CE5 (CE5.3, CE5.4) CT3, CT5, CT14

ACTIVITAT SUPERVISADA 10%

-Tutoria. 8%

Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Sessions concertades per resoldre dubtes i mantenir discussions sobre

continguts específics de la matèria, els problemes i seminaris.

Competències: CT7, CT8.

-Realització d'exercicis autònoms d'aprenentatge. 2%

Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Realització i correcció d'exercicis autònoms d'aprenentatge.

Competències: CE1 (CE1.1, CE1.2), CE2 (CE2.1), CE5 (CE5.3, CE5.4) CT3, CT7.

ACTIVITAT AUTÒNOMA 50%

-Estudi personal. 30 %

Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Integració dels coneixements adquirits. Realització d'esquemes, mapes conceptuals, resums.

Competències: CE1 (CE1.1, CE1.2), CE2 (CE2.1), CE5 (CE5.3, CE5.4) CT1, CT2, CT6,CT7.

-Lectura de textos. Redacció de treballs. Preparació de comentaris orals i seminaris. Recerca d'informació bibliogràfica.

20%

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques dirigides pel professorat.	25	1	10, 11, 16
Sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professorat.	10	0,4	1, 7, 8, 9, 17
Tipus: Supervisades			
Tutories	8	0,32	7, 9, 11

Avaluació

Sistema d'avaluació de l'adquisició de les competències i sistema de qualificacions.

Les activitats dirigides (classes teòriques i practiques d'aula i laboratori) suposen un 70% de la nota. S'avaluaran mitjançant proves escrites.

Las activitats supervisades (sortida de camp, assistència a conferències i tutories) es ponderaran amb un 20%. S'avaluaran mitjançant el mòdul de presentacions i discussions de textos a l'aula, amb un pes del 20%.

Les activitats autònomes suposaran el 10% restant. S'avaluaran mitjançant el mòdul d'entrega de treballs: s'avaluaran els treballs amb un pes del 20%.

Criteria per superar l'assignatura

Haver obtingut una nota de 5 o superior a l'avaluació global. En el cas de no haver superat la primera convocatòria, l'alumne podrà realitzar de nou l'avaluació dels coneixements teòrics, que tornarà a tenir una contingència del 50% en la qualificació final. Per l'altre 50% de la nota (activitats supervisades i autònomes) es mantindrà la nota obtinguda a l'avaluació continuada.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi del procés històric a escala temporal	4 ECTS	70	2,8	1, 2, 3, 4, 6, 10, 11, 12, 14, 18
Estudi de cas: anàlisi del registre arqueològic català	0,92 ECTS	14	0,56	2, 9, 13, 14, 17
Treball d'anàlisi dfe restes materials del passat de Catalunya	1,08 ECTS	23	0,92	2, 5, 7, 8, 9, 15, 16, 17, 18

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA GENERAL:

BOSCH, J. SANTACANA, J. (2009) : *Blat, metalls i cabdills Catalunya del neolític a la iberització*. Rafael Dalmau editor.

CRUELLES, W, MOLIST, M. & PONS, E. (Coord) (2003). "Miguel Tarradell, 40 anys de les Arrels de Catalunya". *Cota Zero. Revista d'Arqueologia i Ciència*, 18. Eumo Editorial (desembre, 2003).

MOLIST M. (1999). "Les primeres societats pageses (Neolític i Bronze Antic). in E. Giralt y J. M. Salrach, "Història agrària dels Països Catalans", Fundació Catalana per la Recerca.

AA.VV(1996): Els temps prehistòrics i antics. Fins al segle V. in *Història. Política, Societat i Cultura dels Països Catalans*. Vol.I. Enciclopedia Catalana. Barcelona 1996.

Síntesis històriques:

BOSCH-GIMPERA P.(1919): *Prehistòria Catalana*. Enciclopedia Catalana, Vol. XVI. Barcelona 300 p.

BOSCH-GIMPERA P.(1932): *Etnologia de la Península Iberica*. Edt. Alpha,. Barcelona,p.711

MALUQUER DE MOTES J.(1987): *Historia de Catalunya, I: Prehistoria i Edat Antiga fins al segle III*. Edt. 62, Barcelona.

SERRA - RÀFOLS, J. de C., (1930): *El poblament prehistòric de Catalunya*. Barcelona, 1930.

TARRADELL,M.(1963): *Història dels Catalans I, Prehistòria i Antiguitat* . Barcelona, 1963.

TARRADELL, M.(1962): *Les arrels de Catalunya*. Ed. Vicens-Vives. Barcelona, 1962.

AA.VV(1978): *Història de Catalunya*, Vol I. [Coordinada per l'Institut d'Arqueologia i Prehistòria Universitat de Barcelona].Edt. Salvat. Barcelona

AA.VV(1982): *Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys*. Barcelona 1982.

AA.VV(1982): *L'Arqueologia a Catalunya, avui*. Generalitat de Catalunya Barcelona 1982.

REVISTES D'ARQUEOLOGIA PREHISTORICA CATALUNYA.-

Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans (anys 1915-1925)

EMPURIES (Museu Arqueològic de Catalunya)(Des de anys 1940)

CYPSELA (Museu Arqueologia de Catalunya) (Des de 1975)

PYRENAE (Universitat de Barcelona) des de 1973 a 1980, segona etapa des de 1993.

FONAMENTS (Edt. Curial, Barcelona) (Des de anys 1979)

TRIBUNA D'ARQUEOLOGIA (Servei Arqueologia, Generalitat de Catalunya)(Des de 1981)

COTA ZERO (Edt. EUMO Vic) (1985-2010)

REVISTA ARQUEOLOGICA DE PONENT (Universitat de Lleida) des de 1991

RUBRICATUM (Museu de Gavà) des de 1994

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA. (Museu d'Història de Barcelona) Des de 2004.

Altres revistes d'àmbit local o general que tenen articles d'arqueologia:prehistòrica:

ARRAHONA (Vallès), AUSA (Osona), ILERDA (Lleida), OLERDULAE (Vilafranca del Penedes); GALA (St. Feliu de Codines), ESTRAT (C.E.C.I. Igualada); ACTA ARQUEOLOGICA DE TARRAGONA (Reial Societat Arqueològica Tarraconense).

REVISTES D'ARQUEOLOGIA PREHISTORICA A NIVELL D' ESTAT .-

TRABAJOS DE PREHISTORIA (CSIC- IEH Madrid)

COMPLUTUM (Universidad Complutense de Madrid)

SAGUNTUM

QUADERNS DE PREGISTORIA I ARQUEOLOGIA DE CASTELLO (Diputació de Castelló de la Plana)

COL.LOQUIS, SEMINARIS,.....

TRIBUNA D'ARQUEOLOGIA Servei d'Arqueologia. Barcelona. Edició per cursos. Novetats de la recerca a nivell de projectes d'excavacions a Catalunya.

Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona, Girona, Museu d'Arqueologia de Catalunya y Universitat de Girona (convocatòria anual. Novetats de recerca de les comarques Gironines)

Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central, Manresa-Vic, servei d'Arqueologia, Museu de Manresa i Museu de Vic (convocatòria bianual. Novetats de recerca de les comarques de la Catalunya Central)...

Edicions també d'altres comarques de manera menys regulars.

COL.LOQUI INTERNACIONAL D'ARQUEOLOGIA DE PUIGCERDA. (Celebracions cada 2 anys, amb temes monogràfics que centren els debats; Publicació de les Actes.

EDICIO DE CORPUS, INVENTARIS,....

CORPUS DE SEPULCROS MEGALITICOS. Edició dels anys 60 i 70 de les manifestacions de sepulcres megalítics de les principals comarques catalanes. Editat pel Institut de Prehistoria i Arqueologia de la Diputació de Barcelona.

CARTES ARQUEOLOGIQUES (Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya)

(Servei d'Arqueologia /Departament de Cultura / Generalitat de Catalunya).- Consultable

CORPUS DE PINTURES RUPESTRES

VOL. I LA CONCA DEL SEGRE (Generalitat de Catalunya.)

VOL. II L' Àrea Central i Meridional.(Generalitat de Catalunya.)

PÀGINES WEB

<http://cultura.gencat.cat/invarque/index.asp> (Inventari Arqueològic)

<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/tribunadarqueologia/> (Tribuna Arqueologia)

<http://calaix.gencat.cat/> (Memòries arqueològiques)

<http://www20.gencat.cat/portal/site/Patrimoni/menuitem.6a2dec9a300f68a8cd0181dfb0c0e1a0/?vgnextoid=2217>
(Pintures rupestres Unesco)